

Prawo o stowarzyszeniach.

Dz.U.2015.1393 z dnia 2015.09.15

Status: Akt obowiązujący

Wersja od: 20 maja 2016 r. do: 31 grudnia 2016 r.

USTAWA

z dnia 7 kwietnia 1989 r.

Prawo o stowarzyszeniach.

W celu stworzenia warunków do pełnej realizacji gwarantowanej przepisami Konstytucji wolności zrzeszania się zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka i Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych, umożliwienia obywatelom równego, bez względu na przekonania, prawa czynnego uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania zróżnicowanych poglądów oraz realizacji indywidualnych zainteresowań, a także uwzględniając tradycje i powszechnie uznawany dorobek ruchu stowarzyszeniowego, stanowi się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. [Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach]

1. Obywatele polscy realizują prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach, zgodnie z przepisami Konstytucji oraz porządkiem prawnym określonym w ustawach.
2. ¹ W zakresie swoich celów statutowych stowarzyszenia mogą reprezentować interesy zbiorowe swoich członków wobec organów władzy publicznej.
3. Stowarzyszenia mają prawo wypowiedania się w sprawach publicznych.

Art. 2. [Cechy stowarzyszenia]

1. Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych.
2. Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności.
3. ² Stowarzyszenie opiera działalność na pracy społecznej swoich członków. Do

prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

Art. 3. [Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach - zakres podmiotowy]

1. Prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych.
2. Małoletni w wieku od 16 do 18 lat, którzy mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do stowarzyszeń i korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego, z tym że w składzie zarządu stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.
3. Małoletni poniżej 16 lat mogą, za zgodą przedstawicieli ustawowych, należeć do stowarzyszeń według zasad określonych w ich statutach, bez prawa udziału w głosowaniu na walnych zebraniach członków oraz bez korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz stowarzyszenia. Jeżeli jednak jednostka organizacyjna stowarzyszenia zrzesza wyłącznie małoletnich, mogą oni wybierać i być wybierani do władz tej jednostki.

Art. 4. [Prawo zrzeszania się cudzoziemców]

1. Cudzoziemcy mający miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą zrzeszać się w stowarzyszeniach, zgodnie z przepisami obowiązującymi obywateli polskich.
2. Cudzoziemcy niemający miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogą wstępować do stowarzyszeń, których statuty przewidują taką możliwość.

Art. 5. [Stowarzyszenia międzynarodowe i należące do organizacji międzynarodowych]

1. Stowarzyszenia międzynarodowe mogą być tworzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej według zasad określonych w ustawie.
2. Stowarzyszenia mogą należeć do organizacji międzynarodowych na warunkach określonych w ich statutach, jeżeli nie narusza to zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną.

Art. 6. [Stowarzyszenia zakazane. Zakaz ograniczenia wolności zrzeszania się]

1. Tworzenie stowarzyszeń przyjmujących zasadę bezwzględnego posłuszeństwa ich członków wobec władz stowarzyszenia jest zakazane.
2. Nikogo nie wolno zmuszać do udziału w stowarzyszeniu lub ograniczać jego prawa do wystąpienia ze stowarzyszenia. Nikt nie może ponosić ujemnych następstw z powodu przynależności do stowarzyszenia albo pozostawania poza nim.

Art. 7. [Stowarzyszenia wyłączone spod unormowań ustawy]

1. Przepisom ustawy nie podlegają:

- 1) organizacje społeczne działające na podstawie odrębnych ustaw lub umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną;
- 2) kościoły i inne związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne;
- 3) organizacje religijne, których sytuacja prawna jest uregulowana ustawami o stosunku państwa do kościołów i innych związków wyznaniowych, działające w obrębie tych kościołów i związków;
- 4) komitety wyborcze utworzone w związku z wyborami do Sejmu, do Senatu, wyborem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborami do Parlamentu Europejskiego lub wyborami do organów samorządu terytorialnego;
- 5) partie polityczne.

2. Do organizacji, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3, w sprawach nieuregulowanych odrębnie stosuje się przepisy ustawy.

Art. 8. [Wpis do KRS. Nadzór nad stowarzyszeniami]

1. Stowarzyszenie podlega obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, o ile przepis ustawy nie stanowi inaczej.

2. (uchylony)

3. (uchylony)

4. (uchylony)

5. Nadzór nad działalnością stowarzyszeń należy do:

- 1) wojewody właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia - w zakresie nadzoru nad działalnością stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego,
- 2) starosty właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia - w zakresie nadzoru nad innymi niż wymienione w pkt 1 stowarzyszeniami

- zwanych dalej "organami nadzorującymi".

6. Przepisy ustawy nie naruszają uprawnień prokuratora wynikających z innych ustaw.

Rozdział 2

Tworzenie stowarzyszeń

Art. 9.³ [Zadania założycieli stowarzyszenia]

Osoby w liczbie co najmniej siedmiu, zamierzające założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia oraz wybierają komitet założycielski albo władze stowarzyszenia.

Art. 10. [Statut stowarzyszenia. Osoby prawne jako członkowie stowarzyszenia]

1. Statut stowarzyszenia określa w szczególności:

- 1) nazwę stowarzyszenia, odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji;
- 2) teren działania i siedzibę stowarzyszenia;
- 3) cele i sposoby ich realizacji;
- 4) sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków;
- 5) władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje;
- 5a) ⁴ możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją;
- 6) ⁵ sposób reprezentowania stowarzyszenia, w szczególności sposób zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności uchwał władz stowarzyszenia;
- 7) sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich,
- 8) zasady dokonywania zmian statutu;
- 9) sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

2. ⁶ Ogólnokrajowe stowarzyszenia zrzeszające osoby wykonujące określony zawód lub zawody pokrewne, podejmujące zadania w zakresie rozpowszechniania wiedzy specjalistycznej i podnoszenia poziomu zawodowego w ramach wewnętrznego systemu potwierdzania kwalifikacji i umiejętności - określają w statucie te zadania oraz zakres i sposób ich realizacji.

3. Osoba prawna może być jedynie wspierającym członkiem stowarzyszenia.

Art. 10a. ⁷ [Tworzenie terenowych jednostek organizacyjnych stowarzyszenia]

1. Stowarzyszenie może tworzyć terenowe jednostki organizacyjne. W takim przypadku statut stowarzyszenia określa:

- 1) zasady tworzenia oraz rozwiązania terenowej jednostki organizacyjnej;
- 2) strukturę organizacyjną terenowej jednostki organizacyjnej;
- 3) organy terenowej jednostki organizacyjnej, w tym zarząd, oraz tryb dokonywania ich wyboru lub powoływania;
- 4) możliwość otrzymywania przez członków zarządu terenowej jednostki organizacyjnej wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją, w przypadku gdy w statucie stowarzyszenia przewidziano możliwość otrzymywania takiego wynagrodzenia przez członków zarządu stowarzyszenia.

2. Terenowa jednostka organizacyjna prowadzi działalność na podstawie statutu stowarzyszenia. Na zasadach i w trybie określonym w statucie stowarzyszenia terenowa jednostka organizacyjna może przyjąć regulamin określający szczegółową jej organizację i sposób działania.
3. Jeżeli statut stowarzyszenia tak stanowi, terenowa jednostka organizacyjna może uzyskać osobowość prawną. W takim przypadku statut stowarzyszenia określa:
  - 1) warunki, które muszą być spełnione, aby mogła ona uzyskać osobowość prawną;
  - 2) zasady gospodarowania majątkiem;
  - 3) sposób reprezentowania, w szczególności zaciągania zobowiązań majątkowych oraz zawierania umów z członkami jej zarządu;
  - 4) szczegółowe zasady likwidacji.
4. Wniosek o wpis oraz wniosek o wykreślenie terenowej jednostki organizacyjnej, o której mowa w ust. 3, z Krajowego Rejestru Sądowego składa zarząd stowarzyszenia.
5. Terenowa jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego.
6. Z chwilą wykreślenia z Krajowego Rejestru Sądowego terenowej jednostki organizacyjnej z osobowością prawną traci ona osobowość prawną, a stowarzyszenie wstępuje we wszystkie prawa i obowiązki tej jednostki.
7. W przypadku rozwiązania terenowej jednostki organizacyjnej posiadającej osobowość prawną, przeprowadza się jej likwidację. Majątek pozostały po likwidacji pozostaje majątkiem stowarzyszenia. Do likwidacji przepisy art. 36 i art. 37 stosuje się odpowiednio.

Art. 10b. ⁸ [Powołanie zarządu komisarycznego w terenowej jednostce organizacyjnej stowarzyszenia]

1. W przypadku gdy działalność terenowej jednostki organizacyjnej posiadającej osobowość prawną wykazuje rażące lub uporczywe naruszenie przepisów prawa lub statutu stowarzyszenia, jeżeli statut stowarzyszenia tak stanowi, organ w nim wskazany może podjąć uchwałę o powołaniu zarządu komisarycznego w tej jednostce.
2. Zarząd komisaryczny powołuje się na okres niezbędny do usunięcia nieprawidłowości związanych z rażącym lub uporczywym naruszeniem przepisów prawa lub statutu stowarzyszenia, nie dłuższy jednak niż przewidziany w statucie stowarzyszenia.
3. Uchwała o powołaniu zarządu komisarycznego wskazuje sposób reprezentacji terenowej jednostki organizacyjnej przez ten zarząd.
4. Z dniem podjęcia uchwały o powołaniu zarządu komisarycznego członkowie zarządu terenowej jednostki organizacyjnej zostają odwołani z mocy prawa.
5. Zarząd stowarzyszenia składa wniosek o wpis zarządu komisarycznego do Krajowego Rejestru Sądowego, w terminie 7 dni od dnia podjęcia uchwały, o której mowa w ust. 1, oraz zawiadamia o jej podjęciu organ nadzorujący, właściwy ze względu na siedzibę terenowej

jednostki organizacyjnej. Po ustaniu przyczyny powołania zarządu komisarycznego albo upływu okresu, na jaki został on ustanowiony zarząd stowarzyszenia składa wniosek o jego wykreślenie z Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 11. [Organy stowarzyszenia]

1. Najwyższą władzą stowarzyszenia jest walne zebranie członków. W sprawach, w których statut nie określa właściwości władz stowarzyszenia, podejmowanie uchwał należy do walnego zebrania członków.
2. Statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków zebranie delegatów lub zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem delegatów, jeżeli liczba członków przekroczy określoną w statucie wielkość. W takich przypadkach statut określa zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji.
3. Stowarzyszenie jest obowiązane posiadać zarząd i organ kontroli wewnętrznej.
- 4.⁹ W umowach między stowarzyszeniem a członkiem zarządu oraz w sporach z nim stowarzyszenie reprezentuje członek organu kontroli wewnętrznej wskazany w uchwale tego organu lub pełnomocnik powołany uchwałą walnego zebrania członków (zebrania delegatów).

Art. 12.¹⁰ [Złożenie wniosku o zarejestrowanie stowarzyszenia]

1. Zarząd składa wniosek o wpis stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego wraz ze statutem, listą założycieli, zawierającą imiona i nazwiska, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz własnoręczne podpisy założycieli, protokołem z wyboru władz stowarzyszenia oraz adresem siedziby stowarzyszenia.
2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, podpisują wszyscy członkowie zarządu.

Art. 13.¹¹
(uchylony).

Art. 14.¹²
(uchylony).

Art. 15.¹³
(uchylony).

Art. 16.¹⁴ [Postępowanie o wpis stowarzyszenia do KRS]

1. Sąd rejestrowy wydaje postanowienie o wpisie stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego po stwierdzeniu, że jego statut jest zgodny z przepisami prawa i założyciele

spełniają wymagania określone ustawą.

2. Sąd rejestrowy przed wydaniem postanowienia o wpisie, jeżeli uzna za niezbędne dokonanie dodatkowych ustaleń, wyznacza w tym celu posiedzenie wyjaśniające.
3. Sąd rejestrowy oddala wniosek o wpis stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego, jeżeli nie spełnia ono warunków określonych w przepisach prawa.
4. O wpisie stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego sąd zawiadamia właściwy organ nadzorujący, przesyłając mu jednocześnie odpis postanowienia o wpisie, statut stowarzyszenia, listę założycieli i podjęte uchwały.
5. O wykreśleniu stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego sąd zawiadamia właściwy organ nadzorujący, przesyłając mu odpis postanowienia o wykreśleniu.

Art. 17.¹⁵ [Wpisanie stowarzyszenia do KRS. Nabycie osobowości prawnej.

Odpowiedzialność przed wpisem. Zwolnienie z opłat sądowych]

1. Stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może rozpocząć działalność po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego.
2. Za czynności niezbędne do rozpoczęcia działalności przez stowarzyszenie dokonane na rzecz stowarzyszenia przed jego wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego członkowie zarządu odpowiadają wobec osób trzecich solidarnie. Po wpisie do Krajowego Rejestru Sądowego za zobowiązania wynikające z tych czynności stowarzyszenie odpowiada tak jak za zaciągnięte przez siebie.
3. Postępowanie w sprawach o wpis lub zmianę wpisu stowarzyszenia oraz terenowej jednostki organizacyjnej do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego jest wolne od opłat sądowych.

Art. 18.

(uchylony)

Art. 19.

(uchylony)

Art. 20. [Zawiadomienie o utworzeniu terenowej jednostki organizacyjnej stowarzyszenia]

1. Zarząd terenowej jednostki organizacyjnej stowarzyszenia jest obowiązany, w terminie 14 dni od chwili jej powołania, zawiadomić o tym organ nadzorujący właściwy ze względu na siedzibę tej jednostki, podając skład zarządu i adres siedziby jednostki, oraz doręczyć statut stowarzyszenia.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie zmian w składzie zarządu i adresie siedziby

terenowej jednostki organizacyjnej stowarzyszenia oraz w statucie stowarzyszenia.

Art. 21.¹⁶ [Zawiadomienie o zmianie statutu stowarzyszenia]

1. Zarząd stowarzyszenia ma obowiązek niezwłocznie zawiadomić sąd rejestrowy o zmianie statutu. W sprawie wpisu zmiany statutu stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego stosuje się odpowiednio zasady i tryb przewidziane dla wpisu stowarzyszenia do tego rejestru. Sąd rejestrowy dokonuje wpisu zmian statutu do Krajowego Rejestru Sądowego po stwierdzeniu, że są one zgodne z obowiązującym statutem.

2. O wpisie zmiany statutu stowarzyszenia sąd zawiadamia właściwy organ nadzorujący, przesyłając mu odpis postanowienia i tekst jednolity zmienionego statutu.

Art. 22. [Związek stowarzyszeń]

1. Stowarzyszenia w liczbie co najmniej trzech mogą założyć związek stowarzyszeń. Założycielami i członkami związku mogą być także inne osoby prawne, z tym że osoby prawne mające cele zarobkowe mogą być członkami wspierającymi.

2. Do związków, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy.

Art. 23.

(uchylony)

Art. 24.

(uchylony)

Rozdział 3

Nadzór nad stowarzyszeniami

Art. 25.¹⁷ [Kompetencje organu nadzorującego]

1. Organ nadzorujący sprawuje nadzór nad działalnością stowarzyszeń wyłącznie w zakresie zgodności ich działania z przepisami prawa i postanowieniami statutu.

2. Organ nadzorujący ma prawo w wyznaczonym terminie żądać:

- 1) dostarczenia przez zarząd stowarzyszenia odpisów uchwał walnego zebrania członków (zebrania delegatów);
- 2) niezbędnych wyjaśnień od władz stowarzyszenia.

3. Organ nadzorujący jest obowiązany wskazać uzasadnienie żądań, o których mowa w ust. 2.

Art. 26.¹⁸ [Nałożenie grzywny na stowarzyszenie]

W przypadku niezastosowania się stowarzyszenia do żądań określonych w art. 25 ust. 2 sąd, na wniosek organu nadzorującego, może nałożyć grzywnę w wysokości jednorazowo nieprzekraczającej 5000 zł. Od grzywny można zwolnić, jeżeli po jej wymierzeniu stowarzyszenie niezwłocznie zastosuje się do żądań organu nadzorującego. Stowarzyszenie, w terminie 7 dni, może wystąpić do sądu o zwolnienie od grzywny.

Art. 27. [Organ nadzorujący terenową jednostkę organizacyjną]

Organem nadzorującym terenową jednostkę organizacyjną stowarzyszenia jest organ określony w art. 8 ust. 5, właściwy ze względu na siedzibę tej jednostki.

Art. 28.¹⁹ [Środki stosowane przez organy nadzorujące]

W razie stwierdzenia, że działalność stowarzyszenia jest niezgodna z prawem lub narusza postanowienia statutu w sprawach, o których mowa w art. 10 ust. 1, art. 10a ust. 1 i 3 i art. 10b, organ nadzorujący, w zależności od rodzaju i stopnia stwierdzonych nieprawidłowości, może wystąpić o ich usunięcie w określonym terminie, udzielić ostrzeżenia władzom stowarzyszenia lub wystąpić do sądu na podstawie art. 29.

Art. 29. [Środki stosowane przez sąd]

1. Sąd, na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora, może:

- 1) udzielić upomnienia władzom stowarzyszenia;
- 2) uchylić niezgodną z prawem lub statutem uchwałę stowarzyszenia;
- 3) rozwiązać stowarzyszenie, jeżeli jego działalność wykazuje rażące lub uporczywe naruszanie prawa albo postanowień statutu i nie ma warunków do przywrócenia działalności zgodnej z prawem lub statutem.

2. Sąd rozpoznając wniosek, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, może na wniosek lub z własnej inicjatywy wydać zarządzenie tymczasowe o zawieszeniu w czynnościach zarządu stowarzyszenia, wyznaczając przedstawiciela do prowadzenia bieżących spraw stowarzyszenia.

3. Rozpoznając wniosek o rozwiązanie stowarzyszenia, sąd może zobowiązać władze stowarzyszenia do usunięcia nieprawidłowości w określonym terminie i zawiesić postępowanie. W razie bezskutecznego upływu terminu, sąd, na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy, podejmie zawieszone postępowanie.

Art. 30. [Ustanowienie kuratora i jego obowiązki]

1. Jeżeli stowarzyszenie nie posiada zarządu zdolnego do działań prawnych, sąd, na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy, ustanawia dla niego kuratora.

2. Kurator jest obowiązany do zwołania w okresie nie dłuższym niż 6 miesięcy walnego zebrania członków (zebrania delegatów) stowarzyszenia w celu wyboru zarządu. Do czasu wyboru zarządu, kurator reprezentuje stowarzyszenie w sprawach majątkowych wymagających bieżącego załatwienia.

2a. ²⁰ W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek organu nadzorującego lub z własnej inicjatywy, sąd może przedłużyć okres, na jaki został ustanowiony kurator, nie dłużej niż o 6 miesięcy, jeżeli jego czynności nie mogły zostać zakończone przed upływem okresu, o którym mowa w ust. 2.

3. Wynagrodzenie kuratora pokrywa się z majątku stowarzyszenia.

Art. 31. ²¹ [Postanowienie o rozwiązaniu stowarzyszenia]

1. Sąd wydaje postanowienie o rozwiązaniu stowarzyszenia na wniosek organu nadzorującego, w przypadku gdy:

- 1) liczba członków stowarzyszenia jest mniejsza niż liczba członków wymaganych do jego założenia;
- 2) stowarzyszenie nie posiada przewidzianych w ustawie władz i nie ma warunków do ich wyłonienia w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy.

2. Sąd wydaje postanowienie o rozwiązaniu stowarzyszenia na wniosek kuratora, jeżeli pomimo podejmowanych przez kuratora czynności, nie wybrano władz stowarzyszenia i nie ma warunków do ich wyłonienia, w okresie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2.

Art. 32. ²² [Rozpoznawanie spraw na rozprawie. Zwolnienie z opłat sądowych]

1. Wnioski, o których mowa w art. 29 ust. 1 oraz art. 31, rozpoznaje sąd rejestrowy na rozprawie.

2. Wnioski organu nadzorującego wnoszone do sądu w ramach sprawowanego nadzoru, są wolne od opłat sądowych.

Rozdział 4

Majątek stowarzyszenia

Art. 33. [Źródła majątku stowarzyszenia]

1. Majątek stowarzyszenia powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z własnej działalności, dochodów z majątku stowarzyszenia oraz z ofiarności publicznej.

2. Stowarzyszenie, z zachowaniem obowiązujących przepisów, może przyjmować darowizny, spadki i zapisy oraz korzystać z ofiarności publicznej.

Art. 34. [Działalność gospodarcza stowarzyszenia]

Stowarzyszenie może prowadzić działalność gospodarczą, według ogólnych zasad określonych w odrębnych przepisach. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jego członków.

Art. 35. [Dotacje]

Stowarzyszenie może otrzymywać dotację według zasad określonych w odrębnych przepisach.

Rozdział 5

Likwidacja stowarzyszeń

Art. 36. [Likwidatorzy stowarzyszenia]

1. W razie rozwiązania się stowarzyszenia na podstawie własnej uchwały, likwidatorami stowarzyszenia są członkowie jego zarządu, jeżeli statut lub, w razie braku odpowiednich postanowień statutu, uchwała ostatniego walnego zebrania członków (zebrania delegatów) tego stowarzyszenia nie stanowi inaczej.
2. W razie rozwiązania stowarzyszenia przez sąd, zarządza on jego likwidację, wyznaczając likwidatora.

Art. 37. [Obowiązki likwidatorów]

1. Obowiązkiem likwidatora jest przeprowadzenie likwidacji w możliwie najkrótszym czasie, w sposób zabezpieczający majątek likwidowanego stowarzyszenia przed nieuzasadnionym uszczupleniem.
2. Likwidator w szczególności powinien:
  - 1) zawiadomić sąd o wszczęciu likwidacji i wyznaczeniu likwidatora, z podaniem swego nazwiska, imienia i miejsca zamieszkania, jeżeli nie zachodzą warunki określone w art. 36 ust. 2;
  - 2) dokonywać czynności prawnych niezbędnych do przeprowadzenia likwidacji, podając do publicznej wiadomości o wszczęciu postępowania likwidacyjnego;
  - 3) po zakończeniu likwidacji zgłosić sądowi wniosek o wykreślenie stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego.
3. Jeżeli likwidacja nie zostanie zakończona w ciągu roku od dnia jej zarządzenia, likwidatorzy przedstawiają przyczyny opóźnienia sądowi, który w razie uznania opóźnienia za usprawiedliwione przedłuża termin likwidacji lub zarządza zmianę likwidatorów.

Art. 38. [Majątek zlikwidowanego stowarzyszenia]

Majątek zlikwidowanego stowarzyszenia przeznaczony jest na cel określony w statucie lub w uchwale walnego zebrania członków (zebrania delegatów) o likwidacji stowarzyszenia. W razie braku postanowienia statutu lub uchwały w tej sprawie, sąd orzeka o przeznaczeniu majątku na określony cel społeczny.

Art. 39. [Koszty likwidacji]

Koszty likwidacji pokrywa się z majątku zlikwidowanego stowarzyszenia.

Rozdział 6

Stowarzyszenia zwykłe

Art. 40. [Utworzenie stowarzyszenia zwykłego. Kompetencje. Odpowiedzialność za zobowiązania stowarzyszenia. Organy. Wniosek o wpis do ewidencji]

1. Uproszczoną formą stowarzyszenia jest stowarzyszenie zwykłe, nieposiadające osobowości prawnej.

1a.²³ Stowarzyszenie zwykłe może we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane.

1b.²⁴ Każdy członek odpowiada za zobowiązania stowarzyszenia zwykłego bez ograniczeń całym swoim majątkiem solidarnie z pozostałymi członkami oraz ze stowarzyszeniem. Odpowiedzialność ta powstaje z chwilą, gdy egzekucja z majątku stowarzyszenia zwykłego okaże się bezskuteczna.

1c.²⁵ Przepis ust. 1b nie stanowi przeszkody do wniesienia powództwa przeciwko członkowi, zanim egzekucja z majątku stowarzyszenia zwykłego okaże się bezskuteczna.

2.²⁶ Osoby w liczbie co najmniej trzech, zamierzające założyć stowarzyszenie zwykłe, uchwalają regulamin działalności, określający w szczególności nazwę stowarzyszenia zwykłego, cel lub cele, teren i środki działania, siedzibę, przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe albo zarząd, zasady dokonywania zmian regulaminu działalności, sposób nabycia i utraty członkostwa, a także sposób rozwiązania stowarzyszenia zwykłego.

3.²⁷ Stowarzyszenie zwykłe, które zamierza posiadać zarząd, określa w regulaminie działalności tryb jego wyboru oraz uzupełniania składu, kompetencje, warunki ważności jego uchwał oraz sposób reprezentowania stowarzyszenia zwykłego, w szczególności zaciągania zobowiązań majątkowych.

4.²⁸ Stowarzyszenie zwykłe, które zamierza posiadać organ kontroli wewnętrznej, określa w regulaminie działalności tryb jego wyboru, uzupełniania składu oraz jego kompetencje.

5.²⁹ Przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe albo zarząd składają na piśmie organowi nadzorującemu właściwemu ze względu na siedzibę stowarzyszenia zwykłego

wniosek o wpis do ewidencji stowarzyszeń zwykłych, zwanej dalej "ewidencją", dołączając:

- 1) regulamin działalności;
  - 2) listę założycieli stowarzyszenia zwykłego, zawierającą ich imiona i nazwiska, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz własnoręczne podpisy założycieli;
  - 3) imię i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer PESEL przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe albo członków zarządu;
  - 4) imię i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer PESEL członków organu kontroli wewnętrznej, o ile regulamin działalności przewiduje ten organ;
  - 5) adres siedziby stowarzyszenia zwykłego.
6. ³⁰ Jeżeli wniosek o wpis składa zarząd, podpisują go wszyscy członkowie zarządu.

Art. 40a. ³¹ [Postępowanie w sprawie wpisu do ewidencji]

1. Stowarzyszenie zwykłe powstaje i może rozpocząć działalność z chwilą wpisu do ewidencji.
2. Organ nadzorujący dokonuje wpisu do ewidencji w terminie 7 dni od dnia:
  - 1) wpływu wniosku o wpis, jeżeli nie został złożony wniosek, o którym mowa w art. 41;
  - 2) uprawomocnienia się orzeczenia odrzucającego albo oddalającego wniosek, o którym mowa w art. 41.
3. Jeżeli wniosek o wpis zawiera braki, organ nadzorujący wzywa do jego uzupełnienia w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania. Termin na dokonanie wpisu, o którym mowa w ust. 2, liczy się od dnia uzupełnienia wniosku o wpis. Nieuzupełnienie wniosku o wpis w terminie 14 dni powoduje jego bezskuteczność.
4. Organ nadzorujący informuje niezwłocznie przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe albo zarząd o dokonaniu wpisu do ewidencji albo bezskuteczności wniosku o wpis.
5. W przypadku gdy organ nadzorujący nie dokona wpisu do ewidencji w terminie 7 dni od dnia wpływu wniosku o wpis lub uzupełnienia jego braków i nie został złożony wniosek, o którym mowa w art. 41, przedstawicielowi reprezentującemu stowarzyszenie zwykłe albo zarządowi przysługuje prawo wniesienia skargi na bezczynność do sądu administracyjnego.
6. Do rozpoznania skargi, o której mowa w ust. 5, stosuje się przepisy ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2012 r. poz. 270, z późn. zm.), z tym że:
  - 1) organ nadzorujący przekazuje akta sprawy i odpowiedź na skargę w terminie 14 dni od dnia wniesienia skargi;
  - 2) sąd rozpoznaje skargę w terminie 30 dni od dnia otrzymania akt sprawy wraz z odpowiedzią na skargę.

Art. 40b.³² [Dane zamieszczane w ewidencji. Aktualizacja danych. Dostęp do treści ewidencji]

1. W ewidencji zamieszcza się:

- 1) nazwę stowarzyszenia zwykłego, jego cel lub cele, teren i środki działania oraz adres siedziby;
- 2) imię i nazwisko przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe albo członków zarządu oraz sposób reprezentowania stowarzyszenia zwykłego przez zarząd, o ile regulamin działalności przewiduje ten organ;
- 3) imię i nazwisko członków organu kontroli wewnętrznej, o ile regulamin działalności przewiduje ten organ;
- 4) informacje o regulaminie działalności i jego zmianach;
- 5) informację o posiadaniu statusu organizacji pożytku publicznego;
- 6) informacje o przekształceniu lub rozwiązaniu stowarzyszenia zwykłego;
- 7) imię i nazwisko likwidatora stowarzyszenia zwykłego;
- 8) informacje o zastosowaniu wobec stowarzyszenia zwykłego środków, o których mowa w rozdziale 3.

2. Stowarzyszenie zwykłe składa organowi nadzorującemu, w terminie 7 dni od dnia wystąpienia zdarzenia uzasadniającego zmianę danych, wniosek o zamieszczenie w ewidencji zmienionych danych, o których mowa w ust. 1, załączając dokumenty stanowiące podstawę zmiany. Przepisy o wpisie do ewidencji stosuje się odpowiednio.

3. Stowarzyszenie zwykłe ma obowiązek informować o zmianie adresu zamieszkania osób, o których mowa w art. 40 ust. 5 pkt 3 i 4.

4. Ewidencja jest jawna i udostępniana na stronie podmiotowej organu nadzorującego w Biuletynie Informacji Publicznej. Każdy ma prawo otrzymania zaświadczeń z ewidencji.

5. Dokumenty złożone do organu nadzorującego stanowią akta ewidencyjne, które są dostępne dla osób mających interes prawny.

6. Ewidencja może być prowadzona w systemie teleinformatycznym.

7. Minister właściwy do spraw administracji publicznej określi, w drodze rozporządzenia, sposób prowadzenia ewidencji, jej wzór oraz szczegółową treść wpisów w ewidencji w zakresie, o którym mowa w ust. 1, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia przejrzystości, kompletności i dostępności do danych zawartych w ewidencji.

Art. 41.³³ [Zakaz założenia stowarzyszenia zwykłego. Rozpoczęcie działalności]

Sąd rejestrowy, na wniosek organu nadzorującego lub prokuratora, może zakazać założenia stowarzyszenia zwykłego, jeżeli nie spełnia ono warunków określonych w przepisach prawa.

Art. 41a.³⁴ [Przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe, zarząd stowarzyszenia zwykłego]

1. Stowarzyszenie zwykłe reprezentuje przedstawiciel reprezentujący stowarzyszenie zwykłe albo zarząd.
2. Podejmowanie przez przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie zwykłe albo zarząd czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymaga uprzedniej zgody wszystkich członków stowarzyszenia zwykłego oraz udzielenia przez nich pełnomocnictwa do dokonania tych czynności.
3. Czynnościami przekraczającymi zakres zwykłego zarządu są w szczególności:
  - 1) nabycie oraz zbycie nieruchomości lub prawa użytkowania wieczystego;
  - 2) ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego;
  - 3) zawarcie umowy kredytu albo pożyczki;
  - 4) przejęcie długu, uznanie długu, zwolnienie z długu, przystąpienie do długu, zawarcie umowy poręczenia lub zawarcie innej podobnej umowy;
  - 5) zaciągnięcie innych zobowiązań przekraczających wartość 10 000 zł.

Art. 42.³⁵ [Ograniczenia działalności]

1. Stowarzyszenie zwykłe nie może:
  - 1) powoływać terenowych jednostek organizacyjnych;
  - 2) zrzeszać osób prawnych;
  - 3) prowadzić działalności gospodarczej;
  - 4) prowadzić odpłatnej działalności pożytku publicznego.
2. Stowarzyszenie zwykłe uzyskuje środki na działalność ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, dochodów z majątku stowarzyszenia oraz ofiarności publicznej.
3. Stowarzyszenie zwykłe może otrzymywać dotacje na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 43. [Przepisy stosowane do stowarzyszeń zwykłych]

W sprawach nieuregulowanych odmiennie w tym rozdziale do stowarzyszenia zwykłego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy, z tym że:

- 1) ³⁶ nie stosuje się przepisów art. 9-12, art. 16, art. 17, art. 20-22 oraz art. 27.
- 2) ilekroć w ustawie jest mowa o statucie, należy przez to rozumieć regulamin stowarzyszenia zwykłego.

Rozdział 7

Przepisy szczególne, zmiana przepisów obowiązujących oraz przepisy przejściowe i końcowe

Art. 44. [Ograniczenie działalności stowarzyszeń na niektórych terenach]

1. ³⁷ (uchylony).

2. ³⁸ Działalność stowarzyszeń na terenach i w obiektach znajdujących się w zarządzie lub użytkowaniu organów wojskowych albo resortu spraw wewnętrznych wymaga zezwolenia, odpowiednio, Ministra Obrony Narodowej lub ministra właściwego do spraw wewnętrznych albo organów przez nich określonych.

Art. 45. ³⁹ [Tworzenie stowarzyszeń prowadzących działalność związaną z obronnością, bezpieczeństwem państwa lub ochroną porządku]

Osoby pragnące założyć stowarzyszenie prowadzące działalność bezpośrednio związaną z obronnością albo bezpieczeństwem państwa lub ochroną porządku publicznego są obowiązane uzgodnić zakres tej działalności, odpowiednio, z Ministrem Obrony Narodowej lub ministrem właściwym do spraw wewnętrznych albo organami przez nich określonymi.

Art. 46.

(uchylony)

Art. 47.

W ustawie z dnia 29 marca 1962 r. o zgromadzeniach (Dz. U. Nr 20, poz. 89, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1982 r. Nr 14, poz. 113 i z 1985 r. Nr 36, poz. 167) w art. 7 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu: (zmiany pominięte).

Art. 48.

W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207) w art. 154 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje ust. 2 w brzmieniu: (zmiany pominięte).

Art. 49.

W ustawie z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 16, poz. 134, z 1972 r. Nr 53, poz. 341 i 342, z 1974 r. Nr 24, poz. 142 i Nr 47, poz. 282, z 1979 r. Nr 15, poz. 97 oraz z 1983 r. Nr 16, poz. 78) art. 33 otrzymuje brzmienie: (zmiany pominięte).

Art. 50.

W ustawie z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1985 r. Nr 42, poz. 201, z 1987 r. Nr 22, poz. 128 i z 1989 r. Nr 4, poz. 24 i Nr 6, poz. 33) wprowadza się następujące zmiany: (zmiany pominięte).

Art. 51. [Przepisy stosowane do związków wyznaniowych, zakonów i kongregacji duchownych]

1. Do czasu odrębnego uregulowania statusu prawnego związków wyznaniowych oraz zakonów i kongregacji duchownych, do których miały zastosowanie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 94, poz. 808, z późn. zm.), stosuje się wobec nich przepisy tego rozporządzenia.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do nowo powstających związków wyznaniowych oraz zakonów i kongregacji duchownych.

Art. 52. [Stowarzyszenia działające przed dniem wejścia w życie ustawy]

1. Działające w dniu wejścia ustawy w życie stowarzyszenia zarejestrowane i stowarzyszenia wyższej użyteczności stają się stowarzyszeniami w rozumieniu jej przepisów. Statuty tych stowarzyszeń, stanowiące podstawę ich działania, zachowują moc z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Tracą moc postanowienia statutów stowarzyszeń, o których mowa w ust. 1, sprzeczne z przepisami ustawy.

Art. 53.

(uchylony)

Art. 54. [Przekazanie rejestrów stowarzyszeń sądom rejestrowym]

1. Organy nadzorujące, w terminie dwóch miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie, prześlą sądom rejestrowym rejestry stowarzyszeń i związków stowarzyszeń, prowadzone dotychczas przez terenowe organy administracji państwowej, dotyczące istniejących na terenie województwa stowarzyszeń zarejestrowanych, oraz ich statuty.
2. Organy dotychczasowo właściwe w sprawach stowarzyszeń zwykłych prześlą organowi nadzorującemu dokumentację tych stowarzyszeń w terminie określonym w ust. 1.

Art. 55. [Sprawy niezakończone do dnia wejścia w życie ustawy]

1. W sprawach uregulowanych niniejszą ustawą, niezakończonych decyzją ostateczną przed dniem jej wejścia w życie, stosuje się przepisy tej ustawy.
2. Postępowanie likwidacyjne stowarzyszeń wszczęte przed dniem wejścia ustawy w życie prowadzi się na podstawie dotychczasowych przepisów.

Art. 56. [Przepis derogacyjny]

Tracą moc:

- 1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. - Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 94, poz. 808, z późn. zm.), z zastrzeżeniem art. 51 niniejszej ustawy;
- 2) dekret z dnia 5 sierpnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 45, poz. 335), z wyjątkiem art. 2 ust. 2 lit. a i c.

Art. 57. [Wejście w życie ustawy]

Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

¹ Art. 1 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

² Art. 2 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

³ Art. 9 zmieniony przez art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

⁴ Art. 10 ust. 1 pkt 5a dodany przez art. 1 pkt 4 lit. a tiret pierwsze ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

⁵ Art. 10 ust. 1 pkt 6 zmieniony przez art. 1 pkt 4 lit. a tiret drugie ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

⁶ Art. 10 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

⁷ Art. 10a dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

⁸ Art. 10b dodany przez art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

⁹ Art. 11 ust. 4 dodany przez art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

¹⁰ Art. 12 zmieniony przez art. 1 pkt 7 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

¹¹ Art. 13 uchylony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

¹² Art. 14 uchylony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

¹³ Art. 15 uchylony przez art. 1 pkt 8 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

¹⁴ Art. 16 zmieniony przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

- ¹⁵ Art. 17 zmieniony przez art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ¹⁶ Art. 21 zmieniony przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ¹⁷ Art. 25 zmieniony przez art. 1 pkt 11 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ¹⁸ Art. 26 zmieniony przez art. 1 pkt 12 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ¹⁹ Art. 28 zmieniony przez art. 1 pkt 13 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁰ Art. 30 ust. 2a dodany przez art. 1 pkt 14 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²¹ Art. 31 zmieniony przez art. 1 pkt 15 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²² Art. 32 zmieniony przez art. 1 pkt 16 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²³ Art. 40 ust. 1a dodany przez art. 1 pkt 17 lit. a ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁴ Art. 40 ust. 1b dodany przez art. 1 pkt 17 lit. a ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁵ Art. 40 ust. 1c dodany przez art. 1 pkt 17 lit. a ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁶ Art. 40 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 17 lit. b ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁷ Art. 40 ust. 3 zmieniony przez art. 1 pkt 17 lit. b ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁸ Art. 40 ust. 4 dodany przez art. 1 pkt 17 lit. c ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ²⁹ Art. 40 ust. 5 dodany przez art. 1 pkt 17 lit. c ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³⁰ Art. 40 ust. 6 dodany przez art. 1 pkt 17 lit. c ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³¹ Art. 40a dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³² Art. 40b dodany przez art. 1 pkt 18 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³³ Art. 41 zmieniony przez art. 1 pkt 19 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³⁴ Art. 41a dodany przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³⁵ Art. 42 zmieniony przez art. 1 pkt 21 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.
- ³⁶ Art. 43 pkt 1 zmieniony przez art. 1 pkt 23 ustawy z dnia 25 września 2015 r.

(Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

³⁷ Art. 44 ust. 1 uchylony przez art. 1 pkt 24 lit. a ustawy z dnia 25 września 2015 r.

(Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

³⁸ Art. 44 ust. 2 zmieniony przez art. 1 pkt 24 lit. b ustawy z dnia 25 września 2015 r.

(Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.

³⁹ Art. 45 zmieniony przez art. 1 pkt 25 ustawy z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U.2015.1923) zmieniającej nin. ustawę z dniem 20 maja 2016 r.